

Skoraj eni izmed štirih oseb v EU grozi revščina ali socialna izključenost. Življenjske razmere, stopnje revščine ter poti v revščino in iz nje so za ženske drugačne kot moške in se lahko za časa življenja osebe tudi spreminjajo. Mladi (stari od 18 do 24 let) tvorijo 10 % vseh revnih v EU (!). Medtem ko se tveganje revščine ali socialne izključenosti v tej dobi za ženske in moške ne razlikuje preveč, pa ženske bolj občutijo posledice razlik med spoloma, ko so starejše. Tveganje revščine ali socialne izključenosti je pri njih mnogo večje kot pri starejših moških.

Odpravljanje revščine v teku celotnega življenjskega cikla

Izkoreninjenje revščine in socialne izključenosti je sestavni del strategije Evropa 2020. Cilj te zaveze je do leta 2020 vsaj 20 milijonov ljudi rešiti iz revščine. Vendar se države članice pri doseganju tega cilja srečujejo z izzivi. Število ljudi, ki živijo v revščini, se je od leta 2010 celo povečalo.

Ženske v vseh starostnih skupinah so na splošno izpostavljene večjemu tveganju revščine. V teku celotnega življenjskega cikla prejema nižje dohodke kot moški, pogosteje pa tudi delajo na slabo plačanih in nezanesljivih delovnih mestih ter prekinejo poklicno pot zaradi obveznosti oskrbe in nege. Zaradi teh vseživljenjskih razlik se na koncu pojavijo razlika v plačah med spoloma, ekonomska odvisnost in večje tveganje revščine, kar postane najbolj očitno v starosti. To je še zlasti zaskrbljujoče, ker ženske sestavljajo večino starajočega se prebivalstva v vsej EU.

Z vseživljenjskim pristopom se priznavajo povezave med različnimi stopnjami v življenju osebe ter proučuje, kako se življenjski zasuki in preobrati dopolnjujejo in vplivajo na vsako dodatno stopnjo.

Politike EU priznavajo vpliv kumulativnih neenakosti na tveganje, da bodo starejše ženske izpostavljene revščini in ekonomski odvisnosti. Evropska komisija je sprejela pomembne ukrepe za odpravo razlik v pokojninah med spoloma. Države članice je tudi pozvala, naj obravnavajo visoko stopnjo razširjenosti dela s krajšim delovnim časom med ženskami in sorazmerno majhno povišanje njihovih plač, saj lahko to neugodno vpliva na pokojninske pravice. Te politične pobude kažejo, da je vključevanje vseživljenjskega pristopa in vidika spolov v vse stopnje oblikovanja politik bistveno, da bi enakost žensk in moških postala realnost v EU in zunaj nje.

(!) Vir vseh podatkov iz informativnega biltena so raziskave Eurostata (EU-LFS ali EU-SILC) iz leta 2014, razen če ni navedeno drugače.

Kaj pomeni biti reven v EU

Revščina med ženskami in moškimi je problem, ki presega zgolj osnovno pomanjkanje sredstev za preživljanje ter vključuje prikrajšanost za civilnodružbene in kulturne dejavnosti, pa tudi priložnosti za politično udejstvovanje in socialno mobilnost. V okviru strategije Evropa 2020 se pojem „tveganje revščine ali socialne izključenosti“ nanaša na življenje v gospodinjstvu, ki ga določa vsaj ena od naslednjih situacij:

- tveganje dohodkovne revščine,
- hudo pomanjkanje materialnih dobrin,
- nizka intenzivnost dela.

Tveganje revščine največje med mladimi v EU

Odraščanje v revščini ima lahko posledice za vse življenje. Skoraj petina revnih (19 %) v EU danes so otroci, mlajši od 16 let. To pomeni skoraj 23 milijonov otrok, ki živijo v revnih gospodinjstvih.

Mlade ženske in moške je gospodarska kriza še posebej prizadela, zato so najbolj izpostavljeni tveganju revščine v EU. Leta 2014 je bila tveganju revščine ali socialne izključenosti izpostavljena približno tretjina mladih, starih od 18 do 24 let, pri čemer je bilo tveganje za ženske nekoliko večje.

Številni mladi bodo imeli pri iskanju dela po končanem študiju najverjetneje težave. Stopnja brezposelnosti mladih (starih od 15 do 24 let), ki dosega približno 20 % za ženske in tudi moške (23 % za moške in 21 % za ženske leta 2014), je v primerjavi z 10 % za celotno prebivalstvo zelo visoka.

Številni mladi ostajajo revni kljub zaposlitvi. Pri njih je verjetnost prekarne zaposlitve večja kot pri drugih starostnih skupinah, zlasti če so zgodaj opustili šolanje. Skoraj polovica žensk in več kot tretjina moških, starih od 20 do 24 let (razen študentov), ima prekarno zaposlitev⁽²⁾. Delež zaposlenih, a še vedno izpostavljenih tveganju dohodkovne revščine (revščina zaposlenih), je leta 2014 dosegal 15 % za mlade ženske in 12 % za mlade moške, stare od 18 do 24 let. Te številke kažejo najvišjo stopnjo revščine zaposlenih med vsemi starostnimi skupinami. Mladi, ki še vedno živijo pri starših ali jih starši finančno podpirajo, so pred revščino bolj zaščiteni.

Dosmrtno razlike za starejše ženske

Razlike med spoloma v revščini se začnejo s starostjo povečevati in so največje pri ljudeh, starih 75 let ali več (tveganju revščine ali socialne izključenosti je izpostavljenih 22 % žensk v primerjavi s 15 % moških). Zaradi razlik med spoloma se v teku življenja ženskam sistematično zmanjšuje njihova ekonomska neodvisnost, zaradi česar je veliko več možnosti, da pozneje v življenju zdrsnejo v revščino. Ženske se na trgu dela srečujejo z najrazličnejšimi izzivi, med drugim s:

- povprečno stopnjo zaposlenosti, ki je stalno nižja od moških,
- večjo možnostjo zaposlitve s krajšim delovnim časom (32 % za ženske v primerjavi z 8 % za moške),
- preveliko zastopanostjo v sektorjih, v katerih so plače navadno slabše, priložnosti za razvoj poklicne poti omejene ali povišanja plač majhna,
- večjim tveganjem za prekarno zaposlitev.

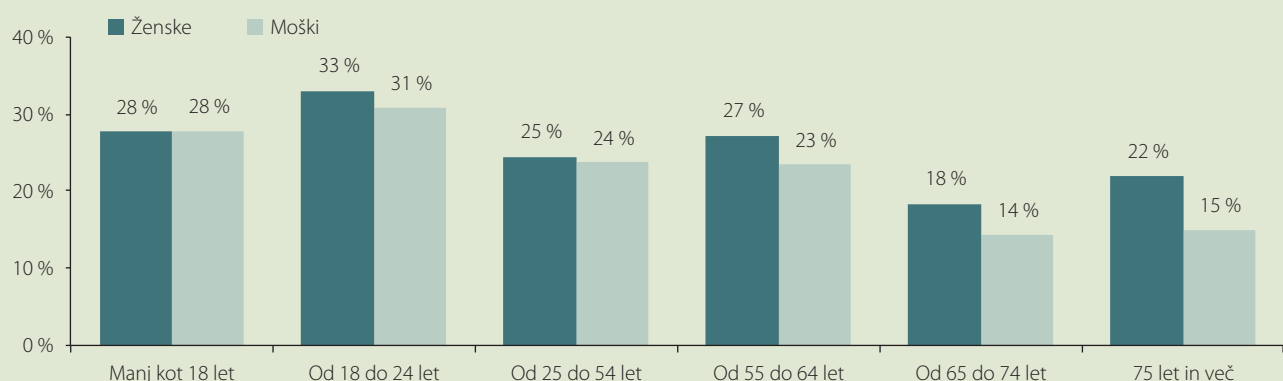
Razlike med spoloma v revščini se s starostjo povečujejo in so največje pri ljudeh, starih 75 let ali več.

Poleg tega ženske trg dela zapuščajo prej kot moški, zlasti veliko jih to stori pred upokojitveno starostjo (stopnja neaktivnosti od 55 do 64 let starih žensk dosega 52 %, pri moških v tej starostni skupini pa 36 %).

Na položaj žensk na trgu dela pomembno vplivajo oskrba in nega ter druge družinske obveznosti, za katere pogosto ne prejemajo plačila ter so premalo cenjene in neenakovredno porazdeljene. To velja za vse delovno življenje žensk, celo v starejših letih. Skoraj 10 % žensk, starih 50 let in več, je navedlo, da zaradi družinskih obveznosti ter obveznosti oskrbe in nege niso na trgu dela in ne iščejo zaposlitve. Delovno življenje žensk v EU-28 je za 5,1 leta krajše kot delovno življenje moških. To je posledica prekinitev poklicne poti med delovnim življenjem, pa tudi zgodnejšega umika s trga dela.

⁽²⁾ Raziskovalno poročilo inštituta EIGE z naslovom Spol, znanja in spretnosti ter prekarna zaposlitev v EU (leto 2017, v pripravi).

Diagram 1 – Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti glede na spol in starostno skupino (EU-28, leto 2014)

Taki delovni pogoji in vzorci poklicnih poti vodijo v omejeno ekonomsko neodvisnost žensk v vsem življenju, še zlasti v starosti, in posledično tudi do nižjih pokojnin. V EU je bila leta 2014 povprečna stopnja razlike v višini pokojnin med spoloma 40 % ^(*).

Dodaten dejavnik, zaradi katerega so starejši potisnjeni s trga dela, je diskriminacija osebe na podlagi njene starosti („ageism“), kar v kombinaciji s seksizmom ustvarja vsaj dvojni izziv za starejše ženske.

Kaj lahko storimo za zmanjšanje tveganja revščine starejših žensk

Povečanje ekonomske neodvisnosti žensk v teku življenjskega cikla

Obravnavati je treba razlike med spoloma, pomanjkanje ukrepov za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter neenakovredno porazdelitev in prenizko vrednotenje neplačane oskrbe in nege in gospodinjanskega dela, ki sistematično zmanjšujejo ekonomsko neodvisnost žensk. Učinek vseživljenjskih razlik, ki jih v teku življenja doživljajo ženske, je zlasti očiten v starosti, ko je tveganju revščine in socialne izključenosti izpostavljenih mnogo več žensk kot moških. Za dolgoročno povečanje ekonomske neodvisnosti žensk in boj proti vseživljenjskim razlikam je bistveno, da se v oblikovanje politik vključita vidik spola in vseživljenjski pristop.

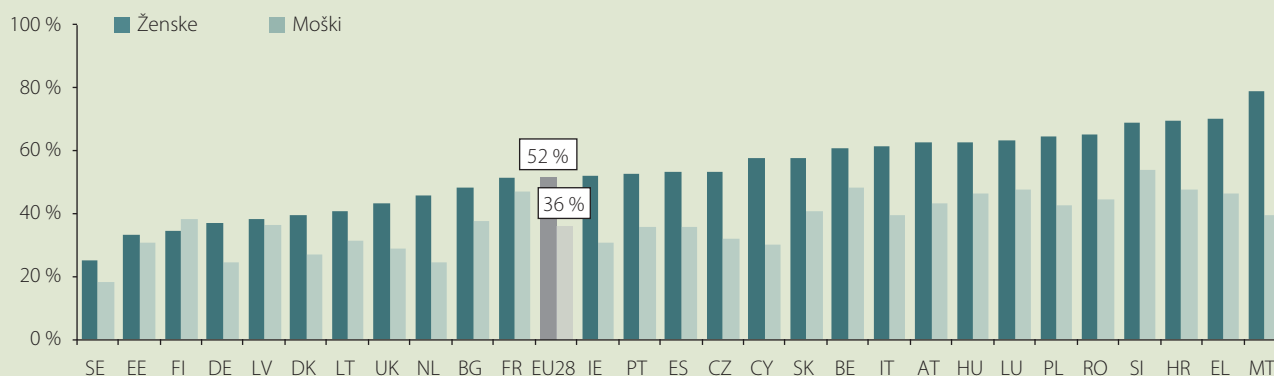
Pobuda z naslovom **Razmisli, ukrepaj, poročaj (Think, Act, Report)** je bila zasnovana za preprečevanje diskriminacije na delovnem mestu, vključno z diskriminacijo na podlagi starosti in spola. Predložila jo je britanska vlada in je ena izmed dobrih praks, ki jih je opredelil inštitut EIGE. Podjetja spodbuja, naj razmislijo o enakosti spolov med svojo delovno silo, zlasti v zvezi z zaposlovanjem, ohranjanjem zaposlitve, napredovanjem in plačo. Več informacij o dobrih praksah je na voljo na spletišču inštituta EIGE.

Učinek vseživljenjskih razlik, ki jih v teku življenja doživljajo ženske, je zlasti očiten v starosti.

(*) Evropska komisija (leto 2016), Poročilo o enakosti žensk in moških za leto 2015, http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf.

Slika 2 – Neaktivnost starejših glede na spol (starih od 55 do 64 let, leto 2014)

Vir: Eurostat, LFS (lfsa_ipga)

Prilagoditev sistemov socialne zaščite sedanjim izzivom

Sistemi socialne zaščite in politike za preprečevanje revščine se morajo spoprijeti z novimi izzivi, kot so starajoče se prebivalstvo, spreminjajoče se vrste družin, novi migracijski tokovi ter spreminjajoče se oblike in pogoji zaposlitve. Zagotavljati morajo zadostno ekonomsko varstvo ne le za tradicionalne oblike zaposlitve za vse življenje, temveč ob upoštevanju tudi tistih, ki so vključeni v dejavnosti neplačane oskrbe in nege, nestandardno ali prekarno zaposlitev, ter tistih, na katere vpliva prekinitev poklicne poti zaradi obveznosti oskrbe in nege.

Letni pregled ekonomskih politik EU (postopek evropskega semestra) ponuja priložnost za nadaljnjo okrepitev enakosti spolov v teku vsega življenja z obravnavo razlik med spoloma v pokojninskih sistemih. Kot primer lahko navedemo ustrezno priznavanje obdobja za oskrbo in nego za ženske in moške ter zagotavljanje enakega dostopa do državnih sistemov pokojninskega zavarovanja tudi osebam, ki so samozaposlene, neaktivne, brezposelne ali v netipični obliki zaposlitve. Za varnost v starosti je treba izboljšati tudi razpoložljivost in dostop do javnih socialnih storitev, vključno z zdravstvenim varstvom in dolgotrajno oskrbo.

Spodbujanje sinergij na različnih področjih in med njimi

V različnih starostnih skupinah žensk in moških, kot so mladi in stari, migranti, samohranilci, Romi ali invalidi, se

vzroki za revščino in doživljanje revščine močno razlikujejo. Različne politike se lahko medsebojno krepijo, zato bi lahko izboljšanje sinergije med strategijami za preprečevanje revščine ter gospodarsko in socialno politiko, kot so enakost spolov, zaposlovanje, obdavčevanje, družinska in stanovanjska politika, učinkovito pomagalo odpraviti temeljne vzroke revščine in socialne izključenosti. Ljudje na primer mogoče bolje zaščititi pred revščino z zagotavljanjem denarnega nadomestila za brezposelnost, če se to dopolnjuje z ukrepi, ki jim pomagajo pri ponovni vključitvi na trg dela. To je mogoče še okrepiti z zagotavljanjem storitev varstva za otroke in oskrbe za starejše vzdrževane družinske člane, bolne ali invalidne osebe.

Več informacij inštituta EIGE

- **Platforma o vključevanju načela enakosti med spoloma** ponuja smernice in orodja za oblikovalce politik, ki želijo vidik spola vključiti v politike proti revščini. Vsebuje poseben razdelek, namenjen „revščini“.
- **Zbirka statističnih podatkov po spolu** vključuje najnovejše podatke o spolu in revščini v EU. Omogoča primerjavo podatkov iz različnih držav članic.
- **Center za vire in dokumentacijo** zagotavlja povezave do publikacij o revščini v teku življenjskega cikla. Zlahka jih je mogoče najti z iskanjem po ključni besedi.

Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE) redno pripravlja poročila o pregledu različnih področij Pekinških izhodišč za ukrepanje v skladu z zahtevami predsedstev Sveta Evropske unije. Ta informativni bilten temelji na poročilu z naslovom Revščina, spol in prekrivajoče se neenakosti v EU (*Poverty, gender and intersecting inequalities in the EU*), pripravljenem na zahtevo slovaškega predsedstva (leta 2016). Proučuje napredek med letoma 2007 in 2014 na področju odpravljanja revščine žensk v primerjavi z moškimi ter posebnih ranljivih skupin, kot so starši samohranilci, invalidi, migranti in Romi.

Druga najnovejša poročila so:

- Enakost spolov na vodilnih položajih in v procesu sprejemanja odločitev (2016),
- Razlike v pokojninah med spoloma v EU (2015),
- Enakost spolov in ekonomska neodvisnost: delo s krajšim delovnim časom in samozaposlitev (2014).

Vsa prejšnja poročila in publikacije inštituta EIGE o Pekinških izhodiščih za ukrepanje so na voljo na spletišču: <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>.

Evropski inštitut za enakost spolov

Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE) je središče znanja EU o enakosti spolov. Z zagotavljanjem posebnega strokovnega znanja ter primerljivih in zanesljivih podatkov o enakosti spolov v Evropi oblikovalce politik in vse ustrezne institucije podpira v prizadevanjih, da bi enakost žensk in moških postala realnost za vse Evropejce.

© Evropski inštitut za enakost spolov, 2017
Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.
Fotografije: Shutterstock

Evropski inštitut za enakost spolov
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITVA

Kontaktne podatke

<http://eige.europa.eu/>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/user/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444

Print: MH-06-16-074-SL-C 978-92-9470-137-4 10.2839/704156
PDF: MH-06-16-074-SL-N 978-92-9470-167-1 10.2839/788074